

Avstämning av det svenska konvergensprogrammet

BILAGA 3

Avstämning av det svenska konvergensprogrammet

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Utvecklingen i den svenska ekonomin	5
2.1	Sveriges ekonomi under 1995 och 1996	5
2.2	Utvecklingen fram till år 2000	6
3	Den offentliga sektorns finanser	8
3.1	Finansiellt sparande	8
3.2	Budgetpolitiken	11
3.3	Skuldutvecklingen	12
	Appendix 1: Uppföljning av budgetförstärkningarna	13
	Appendix 2: Ytterligare budgetförstärkingar på 8 miljarder kronor	14

Tabeller

1.1	Nyckeltal för 1995 och 1996	4
2.1	Försörjningsbalans	7
2.2	Nyckeltal	8
3.1	Offentliga sektorns finanser	9
3.2	Offentliga finanser	10
3.3	Tidsfördelning av budgetförstärkningarna i konsolideringsprogrammet och ytterligare åtgärder i vårpropositionen	11
3.4	Beslutsläget vad avser det ursprungliga konsolideringsprogrammet, nettoeffekt år 1998	11
3.5	Beslutsläget vad avser utökningen av det ursprungliga konsolideringsprogrammet	11

Diagram

2.1	Ränta på 5-årig statsobligation	6
2.2	ECU-index	6
2.3	KPI-utvecklingen i Sverige och EU	7
2.4	Öppen arbetslöshet	7
3.1	Offentliga sektorns finansiella sparande	9
3.2	Offentliga sektorns inkomster och utgifter	9
3.3	Offentliga sektorns konsoliderade brutto- och nettoskuld	12

1. Sammanfattning

Regeringen presenterade i juni 1995 ett konvergensprogram för den ekonomiska politiken. Programmets mål är att Sverige skall uppfylla kraven för deltagande i EU:s monetära union. Konvergensprogrammet baserades på den bedömning av den ekonomiska utvecklingen som gjordes i den reviderade nationalbudgeten i april 1995. I konvergensprogrammet redovisades även ett konsolideringsprogram med åtgärder som sammantagna skulle ge en förstärkning av de offentliga finanserna till år 1998 med 118 miljarder kronor, motsvarande 7,5 procent av BNP.

I konvergensprogrammet angavs att regeringen varje halvår skulle göra avstämningar av programmet. En första sådan avstämning gjordes i november 1995 och redovisades i anslutning till regeringens proposition *En politik för arbete, trygghet och utveckling* (prop. 1995/96:25). En andra avstämning redovisades i april 1996 i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1995/96:150). I föreliggande bilaga lämnas en tredje avstämning.

Den ekonomiska utvecklingen under 1995 blev starkare än vad som förutskickades i konvergensprogrammet. BNP-tillväxten uppgick till 3 procent, vilket var 0,5 procentenheter mer än beräknat. Under andra halvåret 1995 stärktes kronan och räntenivån föll mer än vad som förutsattes i konvergensprogrammet. Detta medförde att den offentliga sektorns finansiella underskott 1995 blev 8,1 procent istället för 9 procent av BNP, vilket var den nivå som beräknades i juni samma år. Det lägre underskottet och den stärkta kronkursen innebar vidare att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld blev betydligt mindre än vad som beräknades i konvergensprogrammet och t.o.m. minskade som andel av BNP mellan 1994 och 1995.

Det finns nu tydliga tecken på att den svenska ekonomin är på väg att återhämta sig efter den konjunkturavmattning som inträffade under slutet av 1995 och

inledningen av 1996. Avmattningen får dock till följd att BNP-tillväxten i år förutses bli svagare än enligt prognosen i april 1995. Trots detta förbättras de offentliga finanserna i samma utsträckning som förutsågs i konvergensprogrammet. Underskottet i det finansiella sparandet beräknas uppgå till motsvarande 4,0 procent av BNP 1996, jämfört med 5,2 procent i konvergensprogrammet.

Under 1997 och 1998 beräknas BNP växa med ca 2,5 procent per år, vilket är samma tillväxttal som förutsattes i konvergensprogrammet. Avstämningen i april visade, i likhet med konvergensprogrammet, att det inte skulle vara möjligt att uppnå de budgetpolitiska målen 1997 och 1998 utan att vidta ytterligare budgetförstärkande åtgärder. Mot den bakgrunden föreslog regeringen i den ekonomiska vårpropositionen en utökning av konsolideringsprogrammet med 8 miljarder kronor i varaktiga budgetförstärkningar, till 126 miljarder kronor eller från 7,5 till 8 procent av BNP.

Med de samhällsekonomiska förutsättningar som nu förutses kommer dessa tillkommande åtgärder att vara tillräckliga för att uppnå målen. Underskottet för 1997 beräknas nu bli 2,6 procent av BNP, vilket innebär att Sverige med viss marginal uppnår konvergensvillkorens referensvärde vad avser offentliga sektorns underskott. År 1998 beräknas den offentliga sektorn uppnå finansiell balans. Därmed förbättras det finansiella sparandet med ett belopp motsvarande 12,3 procent av BNP mellan 1993 och 1998. Av denna förbättring svarar en reducerad utgiftskvot för 10,9 procentenheter och högre inkomster i förhållande till BNP för 1,3 procentenheter.

Prognosen innebär att den konsoliderade bruttoskulden fortsätter att reduceras. Vid utgången av 1998 beräknas den motsvarar knappt 75 procent av BNP jämfört med drygt 81 procent av BNP enligt konvergensprogrammet.

TABELL 1.1 NYCKELTAL FÖR 1995 OCH 1996

	1995			1996		
	KONVERGENSPROGRAM	AVSTÄMNING APRIL	AVSTÄMNING SEPTEMBER	KONVERGENSPROGRAM	AVSTÄMNING APRIL	AVSTÄMNING SEPTEMBER
BNP-tillväxt	2,5	3,0	3,0	2,9	1,4	1,6
KPI, årsgenomsnitt	2,9	2,9	2,9	2,7	1,6	1,2
Arbetslöshet	7,0	7,7	7,7	6,1	7,2	7,7
5-årig obligationsränta	10,6	9,9	9,9	10,0	7,8	7,5
ECU-index	129,0	126,1	126,1	125,0	117,8	114,8
Bytesbalans ¹	2,6	2,1	2,0	4,0	1,8	3,1
Offentligt finansiell sparande ¹	-9,0	-8,1	-8,1	-5,2	-5,1	-4,0
Offentlig bruttoskuld ¹	84,3	79,7	78,7	84,8	81,6	78,1

¹Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet.

2. Utvecklingen i den svenska ekonomin

2.1 Sveriges ekonomi under 1995 och 1996

Det svenska konvergensprogram som lades fram i juni 1995, grundades på den bedömning av den ekonomiska utvecklingen som gjordes i april samma år. Våren 1995 präglades av en betydande oro på de finansiella marknaderna. Effekterna av denna oro blev stora för Sveriges del, med försvagad kronkurs och ökade räntedifferenser gentemot Tyskland. Detta kunde tolkas som ett uttryck för bristande förtroende för att återhämtningen i den svenska ekonomin skulle gå att förena med fortsatt låg inflationstakt. Under senare delen av 1995 stärktes emellertid kronan och räntemarginalen mot Tyskland minskade påtagligt, i båda avseenden mer än vad som förutsattes i konvergensprogrammet. Förbättrad information om och förståelse för beslutade och aviserade åtgärder för att förbättra statsfinanserna och en sjunkande inflationstakt bidrog till att stärka förtroendet för den svenska ekonomin. Även om det under senare delen av 1995 skedde en avmattning av såväl den svenska som den internationella konjunkturen ökade Sveriges BNP med 3,0 procent, vilket var 0,5 procentenheter mer än vad som hade förväntats i konvergensprogrammet.

Försvagningen av konjunkturen under andra halvåret 1995 gav vid inledningen av 1996 upphov till oro för en långvarig konjunkturavmattning i Västeuropa med följdverkningar på den svenska ekonomin. Enligt det preliminära utfallet från nationalräkenskaperna växte emellertid den svenska ekonomin under första halvåret i en takt som motsvarar knappt 2 procent per år. Exporten utvecklades betydligt starkare än förväntat medan motsatsen gällde för importen. Även bruttoinvesteringarna gav ett positivt bidrag till BNP-tillväxten. Aktuell statistik över industrins orderingång och produktion indikerar att den svenska konjunktursvackan kan bli relativt kortvarig. Efterfrågan har ökat påtagligt från exportmarknaden. För den privata konsumtionen är indikationerna på en stabil uppgång ännu osäkra, men statistik över detaljhandels omsättning och hushållens bilinköp är positiv.

BNP-tillväxten bedöms även i år i huvudsak bli export- och investeringsledd. Flera tecken tyder på en gradvis förstärkning av den europeiska konjunkturen från och med andra halvåret 1996, samtidigt som tillväxten i övriga världen fortsätter att ligga på en hög nivå. Detta ger förutsättningar för en fortsatt god exporttillväxt. Varuexporten ökade mer än förväntat första halvåret 1996. Svensk exportindustri fortsatte att ta marknadsandelar trots det senaste årets appreciering av kronan.

En fortsatt osäkerhet hos hushållen gör att sparkvoten hålls uppe. Den privata konsumtionen antas därför utvecklas ungefär i takt med hushållens disponibla inkomster. Dessa hålls tillbaka av budgetsaneringen och beräknas i år öka reallt med 1,2 procent. Den offentliga konsumtionen bedöms samtidigt utvecklas svagare jäm-

fört med avstämningen i april. Nedrevideringen ligger helt och hållet på den statliga konsumtionen, främst p.g.a. oklarheter avseende tidsfördelningen av försvarets inköp.

Bruttoinvesteringarna ökar kraftigt även under 1996, främst inom industrin och bostadssektorn. God lönsamhet samt ett gynnsamt konkurrensläge har sannolikt inneburit att industrin kunnat fullfölja sina långsiktiga expansionsplaner trots konjunkturavmattningen. Bostadsbyggandet vänder i år upp från en mycket låg nivå. BNP-tillväxten begränsas dock i år av ett omslag i lagercykeln.

Sammantaget innebär detta att BNP under 1996 förväntas öka med 1,6 procent, jämfört med 1,4 procent enligt bedömningen i april i år. I konvergensprogrammet bedömdes BNP öka med 2,9 procent 1996, främst på grund av att lagerinvesteringarna då beräknades ge ett svagt positivt bidrag till tillväxten, men även att bedömningen av främst bruttoinvesteringarna och exporten var något mer positiv.

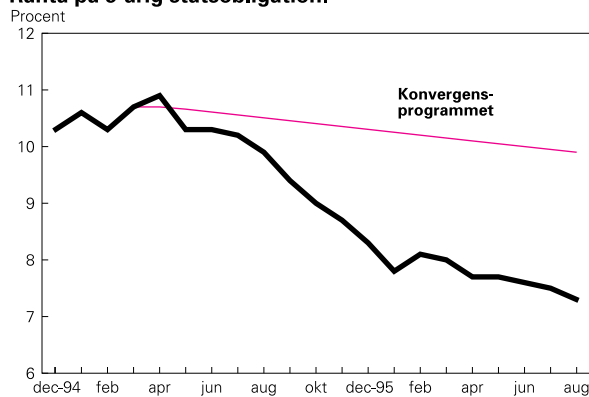
Läget på arbetsmarknaden har markant försvagats under första halvåret i år. Antalet sysselsatta har minskat samtidigt som antalet varsel och konkurser har ökat. Återhämtningen i ekonomin antas innebära en viss ökning av antalet sysselsatta mot slutet av innevarande år. Den öppna arbetslösheten beräknas för hela året ligga på i genomsnitt 7,7 procent.

Inflationstakten i Sverige har sjunkit till mycket låga nivåer. Hittills under 1996 har prisutvecklingen varit betydligt lägre än vad som förutsågs i konvergensprogrammet. Sänkta importpriser, fallande räntor och skatteförändringar, såsom reduceringen av mervärdesskatten på livsmedel och borttagandet av bilaccisen, är faktorer som bidrar till den låga inflationstakten. Konsumentpriserna beräknas under 1996 öka med i genomsnitt 1,2 procent.

Ränteuppgången i USA bidrog till att bl.a. de svenska obligationsräntorna steg i början av 1996. Därefter har de svenska räntorna fallit och räntemarginalen mot Tyskland minskat. Fortsatt låg inflation och förbättrade statsfinanser medför att förtroendet för svensk ekonomi sannolikt förstärks i en sådan utsträckning att en ytterligare minskning av räntemarginalen mot den tyska 5-åriga obligationen kan förväntas.

I januari 1996 sänkte Riksbanken den viktigaste styrrentan, reporäntan. Åtgärden motiverades bl.a. med att den svagare konjunkturen skapat förutsättningar för en lägre prisökningstakt och att kronan apprecierats. Därefter har såväl reporäntan som räntekorridorens golv och tak (inlåningsräntan respektive utlåningsräntan) sänkts successivt under året. Från januari till och med mitten av september har reporäntan sänkts från 8,91 procent till 5,15 procent. De korta svenska marknadsräntorna antas sjunka till ca 5 procent i slutet av 1996, vilket är en markant lägre nivå jämfört med bedömningen i april i år.

DIAGRAM 2.1
Ränta på 5-årig statsobligation.

Källor: Riksbanken och Finansdepartementet.

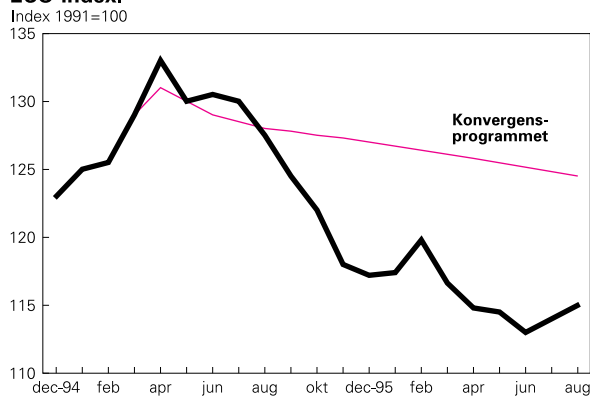
Kronan har stärkts under första halvåret 1996 och beräknas mätt som årsgenomsnitt apprecieras med 9 procent. Årsgenomsnittet för ECU-index beräknas för år 1996 ligga på 114,8, vilket är lägre än bedömningen i april.

2.2 Utvecklingen fram till år 2000

Tillväxten förväntas tillta 1997. En fortsatt låg inflationstakt, ett ökat förtroende för de offentliga finanserna och därmed sjunkande räntor bör kunna stimulera den privata konsumtionen, trots en fortsatt stram finanspolitik. Den privata konsumtionen beräknas öka med 1,8 procent 1997, vilket medför en nedgång i hushållens sparkvot. Den offentliga konsumtionen förväntas fortsätta att utvecklas svagt. Tillväxten för bruttoinvesteringarna förväntas avta. Industrins behov av ny produktionskapacitet torde minska, samtidigt som stimulansåtgärder till bostadsbyggande faller bort. Lagerinvesteringarna beräknas nästa år ge ett positivt bidrag till BNP med 0,5 procent. Exportkonjunkturen förutses bli relativt god men ett försämrat relativt kostnads- läge under innevarande år leder till att svensk export tappar marknadsandelar. Nettoexportens bidrag till BNP-ökningen dämpas även av att importen åter bedöms öka i takt med den underliggande ekonomiska utvecklingen. BNP beräknas därmed öka med 2,3 procent nästa år.

Enligt konvergenskriterierna för deltagandet i monetära unionens tredje etapp skall inflationstakten inte överstiga nivån i de tre medlemsländer som har den lägsta inflationstakten med mer än 1,5 procentenheter. Vidare skall den långa räntan inte överstiga nivån i dessa länder med mer än två procentenheter. Med den bedömning av den svenska ekonomin och utvecklingen

DIAGRAM 2.2
ECU-index.

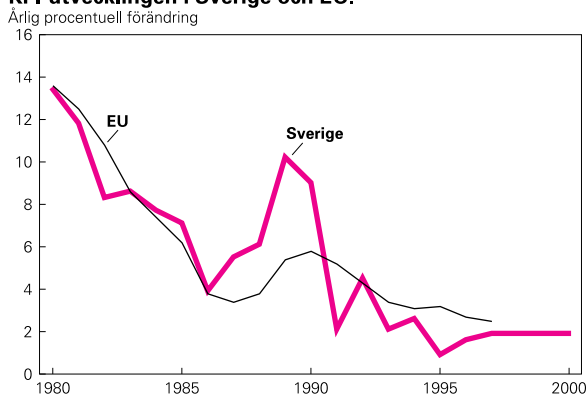
Källor: Riksbanken och Finansdepartementet.

i EU-länderna som nu kan göras kommer Sverige att kunna uppfylla dessa kriterier under år 1997. Detsamma gäller kriteriet om växelkursstabilitet.

Det låga resursutnyttjandet i den svenska ekonomin bör kunna ge en tillväxt under åren 1998 och 1999 på ca 2,5 procent per år. Det är främst den privata konsumtionen och investeringarna som väntas bidra till tillväxten, medan nettoexporten torde ge ett betydligt mindre bidrag än under perioden 1994–1997. En viss sänkning av hushållens sparkvot antas komma till stånd till följd av ett gradvis förbättrat arbetsmarknadsläge och sjunkande realräntor. Sparkvoten ligger ändå kvar på en förhållandevis hög nivå mot slutet av kalkylperioden.

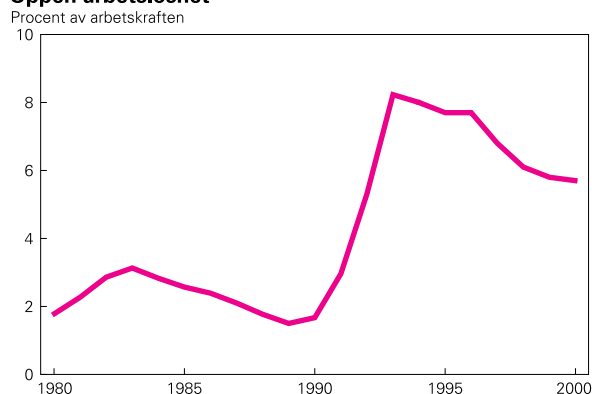
Den öppna arbetslösheten beräknas falla till under 6 procent under perioden. Den totala arbetslösheten förväntas dock ligga på 9,5 procent år 2000. I bilaga 2 till budgetpropositionen redovisas även ett alternativ med högre tillväxt där den öppna arbetslösheten halveras år 2000 jämfört med nivån 1996.

DIAGRAM 2.3
KPI-utvecklingen i Sverige och EU.

Källor: OECD, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

DIAGRAM 2.4
Öppen arbetslöshet

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

TABELL 2.1 FÖRSÖRJNINGSBALANS

	MILJARDER KRONOR	PROCENTUELL VOLYMFÖRÄNDRING							
		1995	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1994- 2000 ²
BNP	1 634,9	3,0	1,6	2,3	2,6	2,4	2,0	2,3	0,0
Import	563,8	8,7	2,7	4,9	6,3	6,0	5,7	5,7	-1,0
Tillgång	2 198,7	4,3	1,9	2,9	3,5	3,3	3,0	3,1	-0,
Privat konsumtion	853,5	0,3	0,9	1,8	2,4	2,5	2,2	1,7	0,2
Offentlig konsumtion	422,6	-2,3	-1,0	-0,5	-1,2	-0,5	-0,2	-0,9	-0,4
Stat	131,3	-4,5	-1,0	0,0	-1,5	0,5	0,5	-1,0	-0,5
Kommuner	291,3	-1,2	-1,0	-0,7	-1,1	-1,0	0,0	-0,8	-0,3
Bruttoinvesteringar	237,8	10,6	8,1	2,0	8,5	6,1	3,7	6,5	-0,4
Näringsliv	171,6	24,5	9,6	2,0	8,4	7,0	3,8	9,0	-0,2
Bostäder	26,7	-27,9	16,1	2,7	15,0	10,0	10,0	3,0	0,1
Myndigheter	39,4	1,6	-3,5	1,4	3,5	-1,4	-3,0	-0,3	-2,3
Lagerinvesteringar ¹	17,5	0,5	-1,5	0,5	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Export	667,3	11,4	6,5	5,6	5,6	5,2	5,0	6,5	-0,2
Användning	2 198,7	4,3	1,9	2,9	3,5	3,3	3,0	3,1	-0,1

¹ Förändring i procent av föregående års BNP.

² Genomsnitt under sexårsperioden 1994-2000.

³ Differens mot konvergensprogrammet.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

TABELL 2.2 NYCKELTAL

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1994- 2000 ¹	DIFFERENS ² 1994-2000
<i>Årlig procentuell förändring</i>									
Timlön, kostnad	2,4	3,4	5,6	4,5	4,1	4,0	4,0	4,3	0,0
KPI, årsgenomsnitt	2,4	2,9	1,2	1,9	2,2	2,2	2,2	2,1	-0,7
Real disponibel inkomst	1,1	-0,1	1,2	0,8	1,3	2,2	1,8	1,2	0,4
Industriproduktion	13,8	9,4	2,5	5,3	3,9	3,0	2,4	4,4	-0,6
DIFFERENS ÅR 2000 ²									
<i>Nivå i procent</i>									
Sparkvot	8,6	8,2	8,5	7,5	6,5	6,2	5,8		1,5
Öppen arbetslöshet	8,0	7,7	7,7	6,9	6,1	5,8	5,7		0,1
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	5,3	4,4	5,0	5,4	5,0	4,3	3,8		0,0
Bytesbalans, % av BNP	0,3	2,0	3,1	3,7	3,8	3,8	3,8		0,0
Svensk 5-årig ränta	9,0	9,9	7,5	7,0	7,0	7,0	7,0		-1,0
Tysk 5-årig ränta	6,2	6,0	5,1	5,4	5,9	6,0	6,0		-0,8
ECU-index (1991=100), nivå	123,8	126,1	114,8	114,0	114,0	114,0	114,0		0,0

¹ Genomsnitt under sexårsperioden 1994-2000.

² Differens mot konvergensprogrammet.

Källor: Statistiska centralbyrån, Sveriges Riksbank, Konjunkturinstitutet, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet.

3 Den offentliga sektorns finanser

Konvergensprogrammets mål för budgetpolitiken är bl.a. att underskottet i det finansiella sparandet skall understiga 3 procent av BNP 1997 och balans nås mellan inkomster och utgifter 1998. Vidare skall statsskulden stabiliseras i procent av BNP 1996. I konvergensprogrammet redovisades ett konsolideringsprogram med åtgärder som sammantaget skulle ge en förstärkning av de offentliga finanserna med 118 miljarder kronor till 1998. Den kalkyl som gjordes i anslutning till det reviderade budgetförslaget för budgetåret 1995/96 och konvergensprogrammet visade att statsskuldskvoten skulle stabiliseras 1996. De övriga målen för 1997 och 1998 skulle, med de prognoser för den ekonomiska utvecklingen som gjordes då, inte kunna uppnås utan ytterligare budgetförstärkningar. Med hänsyn till osäkerheten i prognoser av detta slag hänsköts frågan om eventuella ytterligare budgetförstärkningar för 1997 och 1998 till senare avstämningar av konvergensprogrammet.

Konvergensprogrammet har därefter följts upp halvårsvis. Vid avstämningen i november 1995 såg det ut att gå bättre för de offentliga finanserna än tidigare beräknat. Även utan ytterligare budgetförstärkningar förväntades balans uppnås 1998. Vid den senaste avstämningen av konvergensprogrammet i april 1996 gjordes emellertid bedömningen att det trots en fortsatt förbättring av de offentliga finanserna skulle återstå ett underskott i finansiellt sparande på 14 miljarder kronor 1998. Mot denna bakgrund aviserade regeringen i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1995/96:150) ett an-

tal varaktigt budgetförstärkande åtgärder på sammantaget 8 miljarder kronor utöver konsolideringsprogrammet samt ytterligare 6 miljarder kronor i tillfälliga budgetförstärkningar 1998. I denna avstämning har hänsyn tagits även till dessa tillkommande åtgärder.

3.1 Finansiellt sparande

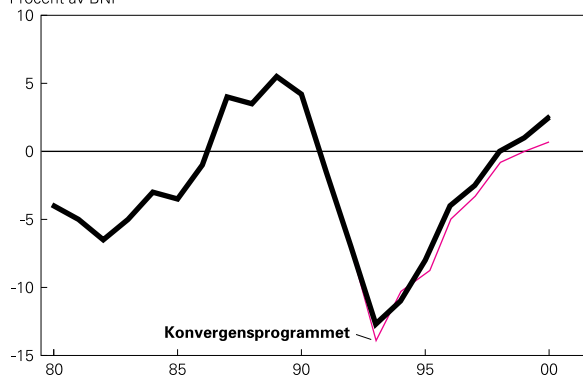
Underskottet i det finansiella sparandet i den offentliga sektorn har sedan 1993 minskat i snabb takt. Orsakerna till denna utveckling är den återhämtning som har skett i ekonomin och i synnerhet de mycket omfattande budgetförstärkande åtgärder som har vidtagits. Det finansiella sparandet 1995 blev betydligt bättre än vad som förutsågs i konvergensprogrammet. Underskottet i det finansiella sparandet uppgick till 132 miljarder kronor, motsvarande 8,1 procent av BNP, att jämföra med 9 procent av BNP enligt konvergensprogrammet. Förbättringen jämfört med konvergensprogrammet berodde främst på att de offentliga utgifterna, särskilt utgifterna för räntor och offentlig konsumtion, blev mindre än beräknat.

Förstärkningen av de offentliga finanserna förväntas fortsätta under 1996 trots att den ekonomiska utvecklingen blir betydligt svagare än vad som förutsågs i konvergensprogrammet. Underskottet i det finansiella sparandet beräknas uppgå till 4,0 procent av BNP 1996, vilket är lägre än bedömningen i såväl konvergensprogrammet som den senaste avstämningen.

DIAGRAM 3.1
Offentliga sektorns finansiella sparande.

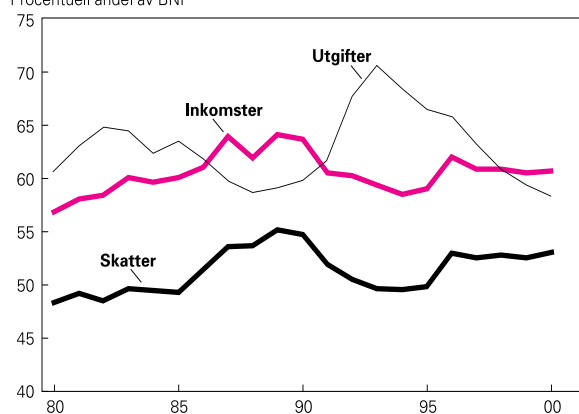
Procent av BNP

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

DIAGRAM 3.2
Offentliga sektorns inkomster och utgifter.

Procentuell andel av BNP

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

TABELL 3.1 OFFENTLIGA SEKTORNS FINANSER

Löpande priser

	MILJARDER KRONOR	PROCENT AV BNP						
		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Inkomster	983	59,6	60,1	63,3	62,1	61,8	61,2	61,5
Skatter och avgifter	824	50,0	50,4	53,7	52,6	53,1	52,9	53,3
Kapitalinkomster	94	5,8	5,7	5,3	5,4	4,8	4,3	4,3
Övriga inkomster	65	3,8	4,0	4,3	4,1	4,0	3,9	3,9
Utgifter	1 115	70,4	68,2	67,2	64,7	61,9	60,3	59,2
Hushållstransfereringar	397	25,6	24,3	23,6	22,5	21,6	20,9	20,5
Övriga transfereringar	130	7,5	7,9	7,5	6,9	6,3	6,0	5,8
Ränteutgifter	116	6,8	7,1	7,5	7,0	6,4	6,4	6,2
Konsumtion och investeringar	472	30,5	28,9	28,7	28,3	27,6	27,0	26,7
Finansiellt sparande	-132	-10,8	-8,1	-4,0	-2,6	0,0	0,9	2,3
Stat	-144	-12,1	-8,8	-4,7	-2,8	-0,2	0,4	1,8
Socialförsäkring	18	1,7	1,1	0,9	0,9	0,7	0,7	0,6
Kommun	-6	-0,3	-0,4	-0,2	-0,7	-0,5	-0,2	0,0
Primärt sparande ¹	-109	-9,8	-6,7	-1,8	-1,1	1,5	2,9	4,2
Nettoskuld	454	23,9	27,8	30,5	31,7	30,6	28,5	25,5
Konsoliderad bruttoskuld	1 287	79,4	78,7	78,1	78,0	74,8	70,8	66,5
Statsskuld	1 386	84,4	84,8	84,0	83,1	79,3	75,1	70,6
BNP, nivå (mdr kr)		1 525	1 635	1 692	1 774	1 867	1 958	2 042

¹Finansiellt sparande exklusive kapitalinkomster och ränteutgifter.

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Orsaken till den förväntade förbättringen av de offentliga finanserna ligger främst på inkomstsidan. Skattekvoten (skatter och avgifter i förhållande till BNP) ökar kraftigt, med ca 3 procentenheter mellan åren 1995 och 1996. Omläggningar av uppbörden av mervärdesskatt och en tidsmässig förskjutning i företagens skattebetalningar bidrar till tillfälligt låga skatteinkomster 1995 och tillfälligt höga skatteinkomster 1996. Vidare förväntas lönesumman, som är det viktigaste skatteunderlaget, växa betydligt snabbare än nominell BNP 1996. Därtill bidrar höjningen av fastighetsskatten och den allmänna sjukförsäkringsavgiften till att skattekvoten höjs. Utgiftskvoten (de offentliga utgifterna i förhållande till BNP) sjunker något mellan åren 1995 och 1996 trots en relativt kraftig prisökning för den offentliga konsumtionen. Prisökningen beror på ökade löneutbetalningar till följd av löneavtalen för den offentliga sektorn. Den offentliga konsumtionen beräknas minska med 1 procent i fasta priser.

Underskottet i det finansiella sparandet förväntas bli 2,6 procent av BNP 1997. Målet om ett underskott på högst 3 procent av BNP uppnås således med viss marginal enligt nuvarande beräkningar. Underskottet är betydligt lägre än enligt beräkningarna i konvergensprogrammet. Orsaken till förbättringen mellan åren 1996 och 1997 återfinns främst på utgiftssidan. Utgiftskvoten beräknas sjunka med 2,5 procentenheter 1997. Åtgärderna inom konsolideringsprogrammet och de ytterligare åtgärder som aviserades i vårpropositionen medför att transfereringarna minskar i förhållande till

BNP. Ränteutgifterna reduceras till följd av fallande marknadsräntor. Även utgifterna för konsumtion och investeringar beräknas växa långsammare än BNP. Skattekvoten faller något mellan åren 1996 och 1997 trots höjda energiskatter och höjd allmän sjukförsäkringsavgift. Detta beror på att de tillfälligt stora skatteinkomsterna 1996 faller bort.

Enligt den bedömning som nu kan göras uppnås målet om balans i de offentliga finanserna 1998. Förbättringen i det finansiella sparandet sker främst på utgiftssidan. Utgiftskvoten fortsätter att falla, men i avtagande takt. Arbetsmarknadstransfereringarna reduceras i takt med att arbetslösheten minskar och besparingsåtgärderna ger effekt. Räntebidragen till bostäder fortsätter att minska till följd av planerad nedtrappning, fallande marknadsräntor och en lägre nivå på bostadsbyggandet. Skattekvoten ökar något till följd av att skattebasen, främst lönesumman, ökar i snabbare takt än BNP och att den allmänna sjukförsäkringsavgiften höjs i enlighet med det ursprungliga konsolideringsprogrammet. År 1999 och 2000 förväntas det finansiella sparandet visa överskott.

Sammanfattningsvis tyder denna avstämning av konvergensprogrammet på att de budgetpolitiska målen kommer att uppnås utan ytterligare budgetförstärkan- de åtgärder. Av saldoförbättringen på totalt 12,3 procentenheter av BNP mellan åren 1993 och 1998, består merparten, 10,9 procentenheter, på sänkt utgiftskvot. Återstoden beror på höjd inkomstkvot.

TABELL 3.2 OFFENTLIGA FINANSER

Löpande priser
Differenser mot konvergensprogrammet i procentenheter av BNP

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Inkomster	-0,5	-0,5	2,1	0,6	-0,1	-0,5	-0,2
Utgifter	-0,1	-1,4	0,8	-0,3	-1,0	-1,5	-1,8
Finansiellt sparande	-0,4	1,0	1,2	0,9	0,9	1,1	1,6
Primärt sparande	-0,2	0,5	1,0	0,1	0,4	1,0	1,5
Nettoskuld	0,5	-3,5	-3,9	-4,0	-4,0	-4,9	-5,7
Konsoliderad bruttoskuld ¹	0,3	-5,6	-6,7	-6,0	-6,5	-7,9	-9,0
Statsskuld	-0,4	-5,4	-7,3	-7,2	-8,3	-10,2	-11,7

¹ Enligt definitionen i Maastricht-villkoren.
Källa: Finansdepartementet.

3.2 Budgetpolitiken

Det konsolideringsprogram som redovisades i konvergensprogrammet omfattar åtgärder som sammantagna ger en förstärkning av de offentliga finanserna med ca 118 miljarder kronor 1998. I den ekonomiska vårpropositionen 1996 gjordes bedömningen att konvergensprogrammets mål inte skulle kunna uppnås utan ytterligare åtgärder. Därför presenterades varaktiga budgetförstärkningar på ca 8 miljarder kronor, där merparten av åtgärderna får effekt 1997. Dessa 8 miljarder kronor skall läggas till konsolideringsprogrammets ursprungliga 118 miljarder kronor, vilket innebär att det totala saneringsprogrammets varaktiga besparingar uppgår till ca 126 miljarder kronor, motsvarande ca 8 procent av BNP. Effekterna av åtgärderna beräknas netto, d.v.s. hänsyn tas till att minskade transfereringar också medför lägre skatteintäkter.

Riksdagen har fattat principbeslut om hela konsolideringsprogrammet. Detta innebär att belopp och områden där budgetförstärkningar skall ske är fastlagda. Det behövs emellertid ytterligare konkretiseringar och riksdagsbeslut innan den sammanlagda förstärkningen kan sägas vara beslutad fullt ut. Vid förra avstämnings-tillfället hade riksdagen beslutat om 100 av de 118 miljarder kronor som ingår i det ursprungliga konsolideringsprogrammet. Sedan dess har beslut om ytterligare 2,6 miljarder kronor fattats av riksdagen, främst på utgiftssidan. I och med förslagen i budgetpropositionen (prop. 1996/97:1) kommer ytterligare 14,4 miljarder kronor att vara preciserade av regeringen. Merparten av detta belopp avser den tidigare aviserade höjningen av egenavgiften till sjukförsäkringen. För återstående 0,7 miljarder kronor är området för besparingen beslutad men den slutliga preciseringen kommer i senare propositioner. I appendix 1 redovisas en mer detaljerad förteckning över beslutsläget vad avser det ursprungliga konsolideringsprogrammet.

TABELL 3.3 TIDSFÖRDELNING AV BUDGETFÖRSTÄRKNINGARNA I KONSOLIDERINGS-PROGRAMMET OCH YTTERLIGARE ÅTGÄRDER I VÅRPROPOSITIONEN

Procentuell andel av BNP

ÅR	KONSOLIDERINGS-PROGRAMMET	YTTERLIGARE ÅTGÄRDER	SAMMANLAGD EFFEKT
1995	3,5		3,5
1996	2,0		5,5
1997	1,0	0,4	6,9
1998	1,0	0,1	8,0

Källa: Finansdepartementet.

Av de ca 8 miljarder kronor i ytterligare varaktiga åtgärder som presenterades i den ekonomiska vårpropositionen har riksdagen tagit beslut om 0,6 miljarder kronor på inkomstsidan i form av höjd statlig inkomstskatt och förändrat system för uppörd av mervärdes-

skatt. I budgetpropositionen preciseras åtgärder vars sammantagna effekt uppgår till 7 miljarder kronor. Budgetförstärkningen görs främst på utgiftssidan, bl.a. genom förlängd arbetsgivarperiod inom sjukförsäkringen. I appendix 2 redovisas en mer utförlig förteckning över beslutsläget vad gäller utökningen av det ursprungliga konsolideringsprogrammet.

De budgetförstärkande åtgärderna på sammantaget ca 126 miljarder kronor fördelas relativt lika mellan utgifts- och inkomstsidan, med en något större vikt för utgiftsminskningar. Att förstärkningen av de offentliga finanserna under prognosperioden ändå till större delen sker på utgiftssidan beror på faktorer utöver konsolideringsprogrammet såsom t.ex. återhållen kommunal konsumtion och sjunkande räntesatser.

TABELL 3.4 BESLUTSLÄGET VAD AVSER DET URSPRUNGLIGA KONSOLIDERINGSPROGRAMMET, NETTOEFFEKT ÅR 1998

Miljarder kronor

	INKOMSTER	UTGIFTER	TOTALT
Preciserade beslut fattade av riksdagen	47,9	54,6	102,6
Av regeringen preciserade beslut	9,4	5,1	14,4
Aviserade beslut	0,0	0,7	0,7
Totalt	57,3	60,4	117,7

Källa: Finansdepartementet.

Regeringen har aviserat att delar av statens finansiella tillgångar skall avyttras under 1997 och 1998. Dessa utförsäljningar har inte beaktats i denna avstämning. Intäkter från utförsäljningar påverkar inte det finansiella sparandet direkt. Utförsäljningarna reducerar däremot den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld i snabbare takt än vad som anges i denna avstämning.

TABELL 3.5 BESLUTSLÄGET VAD AVSER UTÖKNINGEN AV DET URSPRUNGLIGA KONSOLIDERINGSPROGRAMMET, NETTOEFFEKT ÅR 1998

Miljarder kronor

	INKOMSTER	UTGIFTER	TOTALT
Preciserade beslut fattade av riksdagen		0,6	0,6
Av regeringen preciserade beslut	1,4	5,6	7,0
Aviserade beslut		0,2	0,2
Totalt	2,1	5,7	7,8

Källa: Finansdepartementet.

3.3 Skuldutvecklingen

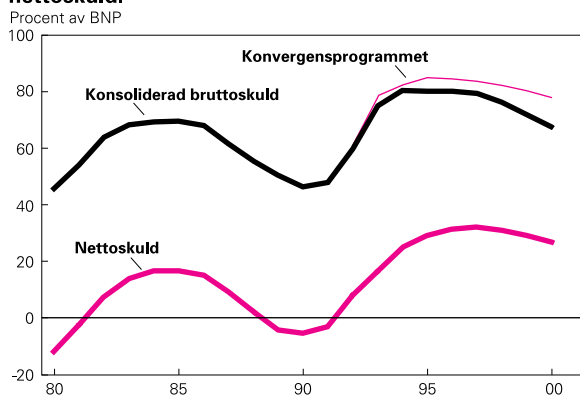
Utvecklingen av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (enligt definitionen i Maastrichtvillkoren) påverkas av det finansiella sparandet, av värdeförändringar på skulden och av förmögenhetsdispositioner. Ett reviderat utfall för 1995 visar på en konsoliderad bruttoskuld på 1 287 miljarder kronor, motsvarande 78,7 procent av BNP. Detta är lägre än tidigare redovisat och betydligt lägre än vad som beräknades i konvergensprogrammet.

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld förväntas minska i förhållande till BNP även 1996. Förutom att underskottet i det finansiella sparandet beräknas bli mindre reduceras den konsoliderade bruttoskulden även av valutakursvinster på den del av skulden som är upptagen i utländsk valuta. Den konsoliderade bruttoskulden minskar också till följd av att kärnavfallsfondens tillgångar har förts över från Riksbanken till Riksgäldskontoret. Statsskulden minskar i förhållande till BNP mellan 1995 och 1996.

Både den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld och statsskulden förväntas minska i förhållande till BNP under resten av prognosperioden. Även den offentliga sektorns nettoskuld, dvs. skulder minus fi-

nansiella tillgångar, förväntas minska. Den konsoliderade bruttoskulden beräknas uppgå till 66,5 procent av BNP år 2000. Detta är en betydligt snabbare minskning av skulden än vad som förväntades i konvergensprogrammet och den senaste avstämningen. Från och med 1999 reduceras skuldnivån även i nominella termer.

DIAGRAM 3.3
Offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld och nettoskuld.

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

Appendix 1: Uppföljning av budgetförstärkningar¹ i det ursprungliga konsolideringsprogrammet Nettoeffekt 1998, miljoner kronor

Preciserade beslut fattade av riksdagen

Inkomster	47 945
Utgifter	54 605
Summa preciserade beslut	102 550

Av regeringen preciserade beslut

<i>Inkomster</i>	
- Höjd egenavgift i sjukförsäkringen	9 400
Summa inkomster	9 400
<i>Utgifter:</i>	
- Justitiedepartementet	600
- Socialdepartementet	2 660
-varav förtidspensioner	1 280
-varav sjukförsäkring	460
-varav läkemedel	920
- Miljödepartementet	222
- Näringsdepartementet	300
- Jordbruksdepartementet	46
- Kulturdepartementet	100
- Utrikesdepartementet	45
- Kommunikationsdepartementet	275
- Försvarsdepartementet	250
- Arbetsmarknadsdepartementet	100
- Inrikesdepartementet	455
- varav invandring	370
- varav ungdomsfrågor	5
- varav räntebidrag	80
Summa utgifter	5 053
Summa av regeringen preciserade beslut	14 453

Aviserade beslut

<i>Utgifter</i>	
- Näringsdepartementet	260
- Socialdepartementet	480
Summa utgifter	740
Summa aviserade beslut	740
TOTALT	117 743

¹ Sedan presentationer av konvergensprogrammet har smärre justeringar gjorts i fördelningen mellan inkomster och utgifter.

Appendix 2: Ytterligare budgetförstärkningar på 8 miljarder kronor Nettoeffekt 1998, miljoner kronor

Preciserade beslut fattade av riksdagen

Inkomster

- Höjd egenavgift i sjukförsäkringen	9 400
- 200 kronor statlig skatt	600
- Ändrad momsperiod	-30
Summa inkomster	570

Förslag som preciseras i budgetpropositionen

Utgiftsminskningar

- Samhällsekonomi och finansförvaltning	4
- Skatteförvaltning och uppbörd	26
- Justitiedepartementets myndigheter	30
- Fredsfrämjande verksamhet	250
- Försvarsdepartementets myndigheter	200
- Apoteksbolaget	400
- Dagmarmedel	200
- Växling folkpension/PTS efterlevande pension	55
- BTP	515
- Änkepension	515
- Förkortad omställningspension	40
- Underhållsstöd	635
- Mamma/pappa-månad	135
- Samhall	100
- Arbetsmarknadsdepartementets myndigheter	30
- Studiemedel	25
- Skolforskning, fortbildning inom skolväsendet samt forskningsområdet	400
- Studieförbund och folkhögskola samt idrott m.m	150
- Räntebidrag bostäder	90
- Regionalpolitiska bidrag	100
- Forskning och kalkning	50
- Kommunikationsdepartementets myndigheter	30
- Beredskapslager Jordbruksdepartementet	100
- Jordbruksdepartementets myndigheter m.m.	30
- Skogsvård	10
- Utebliven fiskevårdsreform	30
- Teknisk forskning och utveckling	300
- Förlängd arbetsgivarperiod	1 100
Summa utgiftsminskningar	5 550

Inkomstförstärkningar

- Höjd insättningsgaranti	800
- Sänkt representationsavdrag	500
- Garantiavgifter	150
Summa inkomstförstärkningar	1 450
Summa förslag som preciseras i budgetpropositionen	7 000

Aviserade beslut

- Inkomstbegrepp inom sjukförsäkringen	150
Summa aviserade beslut	150
SUMMA BUDGETFÖRSTÄRKNINGAR	7 765